SEJ
SPOŁECZEŃSTWO
EDUKACJA
JĘZYK

**Tom 22/2025, ss. 307-319**
**ISSN 2353-1266**
**e-ISSN 2449-7983**
**DOI: 10.19251/sej/2025.22(22)**
**www.sej.mazowiecka.edu.pl**
**Otrzymano: 24.03.2025**
**Zaakceptowano: 17.11.2025**
**Opublikowano: 31.12.2025**

CC BY

**Joanna Kandzia**
Instytut Pedagogiki
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie
ORCID: 0000-0001-6660-8527

# BAJKA W FILMIE I LITERATURZE I JEJ ROLA W WYCHOWANIU ORAZ EDUKACJI MATEMATYCZNEJ DZIECI W WIEKU WCZESNOSZKOLNYM – OPINIE STUDENTÓW

## FAIRY TALES IN FILM AND LITERATURE AND THEIR ROLE IN THE UPBRINGING AND MATHEMATICAL EDUCATION OF EARLY SCHOOL CHILDREN – STUDENT OPINIONS

**Streszczenie**
Artykuł jest pewną kontynuacją wcześniejszego opracowania „Media cyfrowe w pracy nauczyciela matematyki edukacji wczesnoszkolnej – opinie studentów". Wykorzystano, zatem krótki przegląd rozwoju dziecka w pięciu zasadniczych aspektach: fizycznym, motorycznym, umysłowym, emocjonalnym i społecznym, które są nieodłącznymi atrybutami pracy z małymi dziećmi. Głównym tematem jest rola bajki w wychowaniu oraz edukacji matematycznej dzieci w wieku wczesnoszkolnym z uwzględnieniem dwóch form przekazu - z wykorzystaniem filmu oraz literatury dziecięcej. Zaprezentowano opinie studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych trzeciego roku pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej Wydziału Nauk Pedagogicznych UKSW w Warszawie dotyczące kwestii bajki w filmie i literaturze. W obszarze zaproponowanym przez prowadzącą

i umieszczonym jako forum na platformie Moodle, przyszli nauczyciele wypowiedzieli się w temacie ich wpływu na rozwój dziecka. Zwrócono uwagę na, to, która z form jest korzystniejsza, bardziej kształcąca dla młodego człowieka. Dokonano krótkiego zestawienia dostępnych bajek – filmowych i książkowych, które mogą być pomocne/wspomagają naukę matematyki w edukacji wczesnoszkolnej. Atrybuty naszego świata, to wspólna przestrzeń dla różnych form aktywności. Małe dzieci są najbardziej otwartą grupą społeczną, gotową na zmiany, wrażliwą i poszukującą swojego miejsca w domu, szkole, na placu zabaw i wszędzie tam, gdzie mogą dotrzeć. Ważnym jest, aby ich start w dorosłe życie był rozwijający i budujący pozytywne wartości.

**Słowa kluczowe:** bajka w filmie, bajka w literaturze, edukacja matematyczna, edukacja wczesnoszkolna, rozwój dziecka (fizyczny, motoryczny, umysłowy, emocjonalny, społeczny), wychowanie.

**Abstract**

The article is a kind of continuation of the earlier study „Digital media in the work of a mathematics teacher of early school education - students' opinions". Therefore, a short review of the child's development in five basic aspects was used: physical, motor, mental, emotional and social, which are inseparable attributes of working with young children. The main topic is the role of fairy tales in the upbringing and mathematical education of children of early school age, taking into account two forms of communication - using film and children's literature. The opinions of full-time and part-time third-year students of preschool and early school pedagogy at the Faculty of Pedagogical Sciences of the Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw regarding the issue of fairy tales in film and literature are presented. In the area proposed by the lecturer and placed as a forum on the Moodle platform, future teachers expressed their opinions on their impact on child development. Attention was paid to which of the forms is more beneficial, more educational for a young person. A short summary of available fairy tales – films and books – has been made, which may be helpful/support the learning of mathematics in early school education. Attributes of our world are a common space for various forms of activity. Small children are the most open social group, ready for change, sensitive and searching for their place at home, at school, on the playground and wherever they can reach. It is important that their start in adult life is developing and building positive values.

**Keywords:** child development (physical, motor, mental, emotional, social), upbringing, early school education, fairy tale in film, fairy tale in literature, mathematical education.

## 1. Wprowadzenie

Każdy z nas w swoim życiu zetknął się z bajką i to zarówno filmową jak i czytaną przez rodziców. W literaturze przedmiotu można znaleźć różne określenia pojęcia bajki. Według Słownika Języka Polskiego bajka, to: „opowiadanie o treści fantastycznej, zmyślonej lub osnutej na podaniach, legendach historycznych i ludowych; to wy-

mysł, plotka, kłamstwo; to utwór epicko-dydaktyczny, przeważnie wierszowany, niewielkich rozmiarów, o zabarwieniu satyrycznym, w którym antromorfizacja zwierząt lub przedmiotów martwych służy do zilustrowania jakiejś tendencji moralizatorskiej" (SJP, 1978, 112).

Według słownika literatury polskiej XIX wieku to: „gatunek ustny prozy ludowej, odznaczającej się charakterystyczną strukturą i poetyką, w którym wyróżnia się kilka odmian: bajkę zwierzęcą, bajkę magiczną, bajkę nowelistyczną i różne odmiany opowiadań komicznych, ajtiologicznych" (SLP XIX wieku, 1994, 65).

Uogólniając, jest to krótka forma literacka najczęściej skierowana do dzieci. Opowiadająca fantastyczne lub niezwykłe historie. Mają zazwyczaj prostą fabułę i wyraziste postacie, reprezentujące określone cechy charakteru: dobro, zło, mądrość czy głupota. W wielu bajkach występują zwierzęta, które utożsamiają się z ludźmi. Przekazują moralne nauki, na przykład o uczciwości, odwadze, przyjaźni, szacunku. Często kończą się puentą, która podsumowuje przesłanie zaprezentowanej historii. Bajki mogą również wykorzystywać elementy fantastyki, magii czy nadprzyrodzonych zjawisk. Bajki uczą. Wpływają na rozwój różnych umiejętności u dzieci, w tym matematycznych. Pomagają im przyswajać pojęcia matematyczne w sposób interesujący i angażujący.

## 2. Rozwój dziecka w wieku wczesnoszkolnym

Wiek wczesnoszkolny (od 6/7 lat do 8/9 lat) to okres znacznych zmian w rozwoju dziecka. Dotyczy to: wzrostu realizmu – zwiększa się znaczenie i umiejętność oceny rzeczywistych wydarzeń; doskonalenia procesów pamięciowych; rozwoju aktywności poznawczej; zainteresowania wykonywanymi czynnościami, światem zewnętrznym, przemianami zachodzącymi w otoczeniu; rozwoju ekspresji, wzbogacanie umiejętności wyrażania własnych przeżyć przez twórczość; rozwoju moralności - przechodzenie od heteronomii moralnej (moralność stosowana pod przymusem) do autonomii moralnej (działanie zgodne z wartościami); przeobrażenia religijności. Procesy te nie rozwijają się w sposób pojedynczy w oderwaniu od innych. Jak zatem można zauważyć rozwój dotyczy sfery fizycznej, motorycznej, umysłowej, emocjonalnej jak również charakteru dziecka. Związane jest to z rozpoczęciem edukacji szkolnej, rosnącymi wymaganiami wobec małego człowieka. Zakres zmian jest bardzo duży. Nowe środowisko społeczne, codzienne obowiązki, nowe zadania; systematyczne zdobywanie wiedzy a co za tym idzie praca umysłowa kosztem zabawy i rozrywki. Nauka wymaga pewnej obowiązkowości. Dziecko, które idzie do szkoły musi osiągnąć poziom rozwoju intelektualnego i emocjonalnego, który wyznacza jego dojrzałość szkolną. Ucząc się motywowane jest przede wszystkim zadowoleniem nauczyciela i rodziców, zdobywaniem pochwał, określonym miejscem w grupie oraz opanowaniem materiału (Fragment artykułu: Kandzia, 2024, s. 92).

Nauczanie przynosi pożądane skutki, jeżeli jest dostosowane do poziomu rozwoju dziecka.

L.S. Wygotski, klasyk psychologii rozwoju wyodrębnia dwa podstawowe obszary:

- sferę aktualnego rozwoju, dziecko nie uczy się nowych umiejętności, doskonali to co na danym etapie potrafi już zrobić,
- strefę najbliższego rozwoju, dziecko przy pomocy rodziców/nauczycieli uczy się nowych rzeczy, czyli umiejętności w pewnym stopniu są opanowane, ale wymagają dalszych ćwiczeń (Wygotski, 2012, 88).

Nawiązując do obecnej rzeczywistości należałoby zadać pytania: jaką rolę odgrywa i czy odgrywa, bajka w życiu współczesnych dzieci w dobie wszechobecnych nowych technologii? Czy nadal jest atrakcyjna i inspirująca?

Mały człowiek wkracza w świat bajek, który „nie powinien jednak dziecka w sobie zamykać. Świat bajek jest tylko przebraniem, w którym się dziecku ukazuje rzeczywistość, aby mogło ją przeżyć i w miarę swego rozwoju zrozumieć. Gdy zamkniemy dziecko w iluzyjnym świecie bajki, to oddamy je na pastwę zabobonów, lęków lub jałowych irrealnych marzeń. Gdy mu natomiast podamy umiejętnie rzeczywistość w kraśnej sukni bajki, to zbliżymy je stopniowo poprzez wiele bajek do rzeczywistości, a nie oddalimy go od niej" (Tyszkowa, 1978, 144).

## 3. Bajka w filmie i literaturze w opinii studentów

W obrębie tematu sformułowanego na forum „Bajka w filmie i literaturze i jej rola w wychowaniu i edukacji matematycznej dzieci w wieku wczesnoszkolnym" umieszczonego na platformie Moodle (Kurs – Podstawy matematyki dla nauczycieli) Autorka zweryfikowała, co na ten temat mają do powiedzenia przyszli nauczyciele edukacji matematycznej na pierwszym etapie szkolnym. Rola pierwszego nauczyciela w życiu malucha jest nieoceniona. To, jak oceniają wizualne i książkowe formy przekazu treści matematycznych, które według nich zasługują na większą uwagę jest bardzo istotne w wychowaniu i kształceniu.

Badania przeprowadzono wśród 59 studentek studiów stacjonarnych i niestacjonarnych trzeciego roku pedagogiki przedszkolnej i wczesnoszkolnej Wydziału Nauk Pedagogicznych UKSW w roku akademickim 2024/2025.

Tak, jak zostało to zaznaczone na wstępie rozwój dziecka należy rozpatrywać w aspektach: fizycznym, motorycznym, umysłowym, emocjonalnym i społecznym. Studentki zostały poproszone o wypowiedzi na poniższe tematy z uwzględnieniem powyższych:

1. Bajka w filmie - czy i w jaki sposób oglądanie bajek wpływa na rozwój dziecka?
2. Bajka w literaturze - czy i w jaki sposób czytanie bajek wpływa na rozwój dziecka?

3. Co według Pani ma korzystniejszy wpływ na rozwój i edukację dziecka - oglądanie czy czytanie bajek?
4. Proszę wymienić bajki, które mogą być pomocne w edukacji matematycznej.
   a. zaznaczyć czy są to bajki filmowe czy książkowe,
   b. w której klasie można je polecać.

Wszystkie pytania miały charakter otwarty, dokonano zatem oceny jakościowej uzyskanych odpowiedzi.

## 4. Analiza wyników

Bajki powinny być odpowiednio dobrane, aby rozwijały, a nie uwsteczniały czy blokowały proces wychowawczy i edukacyjny dzieci.

Na każde z postawionych pytań respondentki starały się udzielić wyczerpujących odpowiedzi. Przy pytaniach wymagających szerszej odpowiedzi konieczne jest syntetyczne opracowanie. Autorka dokonała syntezy opinii studentek.

**Ad. 1** Bajka w filmie - czy i w jaki sposób oglądanie bajek wpływa na rozwój dziecka

Oglądanie bajek ma różnoraki wpływ na rozwój dziecka, zależnie od treści, jakości oraz ilości spędzanego czasu przed ekranem. Jak, zatem widzą respondenci bajki filmowe w poszczególnych pięciu kluczowych sferach rozwoju dziecka:

*Rozwój fizyczny*

Oglądanie bajek zazwyczaj nie angażuje bezpośrednio aktywności fizycznej. Można tutaj jedynie wspomnieć o codziennej rutynie i nawykach. Warto zauważyć, że w niektórych bajkach, szczególnie tych interaktywnych lub edukacyjnych, dzieci mogą być zachęcane do wstawania, tańczenia czy wykonywania prostych ćwiczeń, co wspomaga ich rozwój fizyczny. Zbyt długie siedzenie przed ekranem może prowadzić do problemów zdrowotnych, takich jak otyłość czy wady wzroki (negatywny wpływ na rozwój fizyczny).

*Rozwój motoryczny*

Bajki, szczególnie te skierowane do młodszych dzieci często zawierają elementy, stymulujące motorykę małą (np. zabawy paluszkowe, rysowanie postaci czy dopasowywanie kształtów) lub dużą (np. animacje, w których bohaterowie wykonują różne czynności inspirujące dzieci do naśladowania ruchów). Część bajek wprowadza interaktywność, co sprzyja poprawie koordynacji wzrokowo-ruchowej, szczególnie w przypadku gier edukacyjnych lub aplikacji mobilnych.

*Rozwój umysłowy*

Bajki mają ogromny wpływ na rozwój intelektualny dzieci. Przede wszystkim pomagają w nauce języka, rozwijają słownictwo, poprawiają umiejętność słuchania, koncentracji i rozumienia. Dzieci uczą się rozwiązywania problemów poprzez obserwację bajkowych postaci oraz ich przygód. W bajkach występują pierwiastki edukacyjne, jak np.: nauka liczenia – liczenie elementów; rozpoznawanie kolorów, liter, porównywanie - kształtów, wielkości, zbiorów; kształtów; działania na zbiorach. Wszystkie, te zabiegi wpływają na rozwój poznawczy dziecka.

*Rozwój emocjonalny*

Bajki mają istotny wpływ na rozwój emocjonalny dziecka. Często, przedstawiają złożone emocje i sytuacje, które pomagają maluchom zrozumieć i nazywać własne uczucia, uczą empatii. Dzieci mogą identyfikować się z bohaterami, przeżywać ich radości i smutki, co pozwala im rozwijać zdolność do rozpoznawania emocji własnych oraz innych osób. Bajki uczą radzenia sobie z trudnymi sytuacjami, jak np. pokonywanie lęków, rozwiązywanie konfliktów czy rozstania z bliskimi.

*Rozwój społeczny*

Bajki mają wpływ na rozwój umiejętności społecznych dziecka. Wiele z nich przedstawia relacje międzyludzkie – przyjaźń, współpracę, pomaganie innym czy radzenie sobie z konfliktem. Dzięki tym treściom dzieci uczą się, jak budować pozytywne relacje z innymi, jak wyrażać swoje potrzeby i jak rozwiązywać problemy w kontaktach z rówieśnikami. Bajki inspirują dzieci do naśladowania bohaterów, którzy wykazują się odwagą, uprzedzeniami lub współczuciem, co sprzyja rozwojowi umiejętności społecznych.

**Ad. 2** Bajka w literaturze - czy i w jaki sposób czytanie bajek wpływa na rozwój dziecka w różnych wymiarach rozwoju dziecka?

Czytanie bajek ma niezwykle pozytywny wpływ na rozwój dziecka. Jakie jest, zatem zdanie studentek w kwestii bajek w literaturze w poszczególnych ujęciach.

*Rozwój fizyczny*

Czytanie bajek (podobnie jak oglądanie) nie angażuje bezpośrednio ciała, jednak pośrednio wpływa na rozwój fizyczny. Regularne czytanie może wspierać rozwój wzroku, zwłaszcza gdy dziecko śledzi literki oraz ilustracje w opowiadanych historiach. Ponadto czytanie sprzyja utrzymaniu zdrowych nawyków, takich jak siedzenie w odpowiedniej pozycji czy ćwiczenie skupienia uwagi, chodzenia spać o określonej porze.

*Rozwój motoryczny*

Czytanie bajek ma szczególne znaczenie w kontekście motoryki małej, zwłaszcza gdy dziecko uczy się posługiwać książką: przewracać strony, trzymać książkę w odpowiedni sposób, wskazywać palcem na ilustracje lub litery. Przez interakcję z książką dziecko rozwija koordynację ręka-oko. Bajki inspirują do zabaw, które angażują ruch, np. wykonywania gestów zgodnych z opowiadaną historią.

*Rozwój umysłowy*

Czytanie bajek pomaga rozwijać wyobraźnię, logiczne myślenie, koncentrację oraz pamięć. Bajki uczą dzieci rozumienia struktur narracyjnych i pomagają im zrozumieć podstawowe pojęcia, jak czas, przestrzeń, przyczyna i skutek. Dzięki wprowadzeniu do nowych światów, dzieci uczą się myślenia abstrakcyjnego i rozwijają zdolność do łączenia faktów, co jest fundamentem rozwoju poznawczego. Rozwijają także słownictwo. Dziecko, słuchając bajkowych historii buduje swoje wyobrażenia, uczy się nowych słów i zwrotów, gramatyki i struktury języka, co pozytywnie wpływa na umiejętności komunikacyjne.

*Rozwój emocjonalny*

Bajki często przedstawiają skomplikowane sytuacje, z którymi bohaterowie muszą sobie poradzić z wieloma przeciwnościami. Pozwala to dzieciom lepiej zrozumieć i nazywać swoje uczucia. Uczą się, jak rozpoznawać emocje, zarówno u siebie, jak i u innych postaci. Opowieści o radości, smutku, strachu czy miłości uczą empatii i umożliwiają dzieciom lepiej rozumieć, to co dzieje się w otaczającym świecie. Bajki wprowadzają dziecko w świat rozwiązywania problemów, ukazując, jak bohaterowie radzą sobie z trudnymi sytuacjami, co może pomóc maluchom w budowaniu odporności psychicznej i sposobów przezwyciężania różnych przeszkód.

*Rozwój społeczny*

Bajki przedstawiają interakcje między postaciami, współpracę, przyjaźń, dzielenie się, rozwiązywanie konfliktów i pokonywanie trudności. Dzięki takim historiom dzieci uczą się ważnych wartości, takich jak szacunek, uczciwość, lojalność i pomoc innym. Bajki przedstawiają różne modele ról społecznych, co pomaga dziecku zrozumieć, jak funkcjonować w grupie. Pomagają w rozwijaniu wyobraźni społecznej uczą, jak wyrażać swoje potrzeby.

Jak można zauważyć zarówno przy oglądaniu jak też czytaniu bajek poszczególne aspekty rozwoju dziecka zazębiają się, nie można ich definitywnie rozdzielić. Nie wszystkie bajki i nie w każdym momencie rozwoju dziecka.

**Ad. 3** Co według Pani ma korzystniejszy wpływ na rozwój i edukację dziecka - oglądanie czy czytanie bajek?

Z wypowiedzi dość jednoznacznie wynika, że czytanie bajek jest korzystniejsze dla rozwoju i edukacji dziecka. Chociaż studentki uważają, że obie formy mają swoje zalety i rozsądnym byłoby je połączyć. W pierwszej kolejności przedstawię jakie zalety widzą studentki wynikające z czytania bajek (nie było negatywnych wpisów). Lista jest bardzo obszerna. Stwierdzenia często są podobne lub się pokrywają zatem zostały usystematyzowane. Czytanie bajek:

- wymaga większej aktywności umysłowej dziecka, które musi samodzielnie przetwarzać informacje, budować obrazy a tym samym rozwija wyobraźnię,
- ma znaczenie w rozwijaniu zdolności językowych,
- skłania do analizowania i kreatywnego myślenia; rozwija wyobraźnię i zdolność koncentracji, głębiej stymuluje umysł,
- wzmacnia więzi rodzinne, więzi rówieśnicze, co wspiera rozwój emocjonalny i społeczny,
- wspomaga rozwój motoryczny - przewracanie stron, śledzenie tekstu, wskazywanie obrazków,
- mniej obciąża i wycisza układ nerwowy, daje wytchnienie,
- buduje rytuały przed snem co zapewnienia odpowiedni odpoczynek,
- wspomaga naukę matematyki,
- zwiększa zaangażowanie poznawcze,
- rozbudza w dzieciach ciekawość świata, pomaga zrozumieć siebie i innych,
- stymuluje rozwój mowy i usprawnia pamięć,
- wzbogaca słownictwo, poszerzając wiedzę o świecie,
- wspiera/stymuluje myślenie logiczne oraz abstrakcyjne niezbędne w nauce matematyki
- pozwala przezwyciężać dysleksję,
- kształtuje wrażliwość moralną dziecka,
- pozwala poprawniej wypowiadać się.

Jakie zdanie mają studentki w kwestii bajek filmowych? Wypowiedzi było znacznie mniej i nie wszystkie były pochlebne. Oglądanie bajek:

- jest bardziej dynamiczne i atrakcyjne dla młodszych dzieci, pomaga w zrozumieniu sytuacji dzięki obrazom i dźwięków,
- jest przydatne w nauce, szczególnie dla dzieci młodszych, które potrzebują obrazów i dźwięków do łatwiejszego zrozumienia przekazu, jednak powinno być ograniczane czasowo i wyselekcjonowane,
- stymuluje zmysły, pozwala na łatwiejszy odbiór, wspiera rozwój emocjonalny,

- jest mniej wymagające, co ogranicza rozwój wyobraźni i aktywności umysłowej, choć może wprowadzać dziecko w świat emocji i relacji w bardziej wizualny sposóbi i zdecydowanie negatywny - ma niekorzystne działanie z powodu szybko migających obrazów i głośnych dźwięków,

Podsumowując, czytanie bajek ma korzystniejszy wpływ na rozwój i edukację dziecka. Wszechstronnie mobilizuje, ingeruje pozytywnie w proces kształtowania aktywności dziecka w różnych obszarach. Szczególnie w zakresie języka, wyobraźni i koncentracji, logicznego myślenia, abstrakcyjnego myślenia, tworzenia historii. Chociaż nie zabrakło też głosów, że najlepsze efekty osiąga się przez połączenie obu form – czytania i oglądania – pod warunkiem, że czas spędzany przed ekranem jest kontrolowany, a treści są dostosowane do wieku i potrzeb dziecka.

Z racji zainteresowań i badań Autorki w dziedzinie dydaktyki matematyki oraz przedmiotu jaki słuchaczki realizowały – Podstawy matematyki dla nauczycieli, interesującym było, jakie bajki wspomagające naukę matematyki poleciłyby swoim wychowankom.

**Ad. 4** Proszę wymienić bajki, które mogą być pomocne w edukacji matematycznej.

a. zaznaczyć czy są to bajki filmowe czy książkowe,

b. w której klasie można je polecać.

Półki sklepowe, biblioteki, aplikacje, telewizja czy Internet obfitują w różnego rodzaju bajki. Wybór jest bardzo duży. Dla niniejszego badania istotne były te, które mogą być pomocne w nauce matematyki. Lista bajek wskazanych przez studentki jest obszerna. Nie wyczerpuje jednak wszystkich propozycji. Większość badanych ustosunkowała się adekwatnie do polecenia jednak nie wszyscy podali propozycje, jakie umiejętności kształtują. Tytuły się powtarzały, zatem Autorka mogła uzupełnić brakujące elementy.

*Bajki filmowe*. Wśród niuch na szczególną uwagę zasługują: Ulica Sezamkowa – wprowadza podstawowe pojęcia matematyczne, takie jak liczby, kształty i porównania (0-2)[1]; Dora poznaje świat – zawiera elementy liczenia i rozwiązywania prostych zadań matematycznych (0-3); Umizoomi – rozwija umiejętności liczenia i rozpoznawania kształtów (0-2); Numberblocks (Liczypieski) – koncentruje się na liczbach i działaniach matematycznych (przedszkole, 1); Ciekawski George – uczy liczenia, miar i wag (1-2); Blaze i Megamaszyny – wprowadza pojęcia matematyczne i podstawy inżynierii (0-2); Bolek i Lolek: Przygody z liczbami - uczy liczenia, prostych działań matematycznych i logicznego myślenia w formie zabawy (1-3); Franklin i zagadki matematyczne - wprowadza pojęcia liczb, miar i kształtów (przedszkole, 1); Bajki Gilusia

[1] Ze względów edytorskich w nawiasach zapisano dla jakich klas są przeznaczone: zerówka (0), klasy 1, 2, 3 (1, 2, 3).

- dzieci wraz z bohaterami morskiej krainy poznają kształty, kolory, literki, cyferki (przedszkole); Cyferkowo - nauka o liczbach (0-1); Poznajemy cyferki ze Smokiem Edziem – uczy liczenia na barankach (0); Bal słówek: Wesoła matematyka - zwierzaki liczą, porównują kształty i rozwiązują zadania (0-1); Bing. Liczymy razem - pokazuje liczenie i proste operacje matematyczne poprzez zabawne przygody (przedszkole, 0–1); Pocahontas (Matematyka w przyrodzie) – uczy postrzegać zjawiska związane z matematyką (np. liczba dni, zmiany pór roku, kształty w naturze) (1-2); Zaklinacz deszczu (Matematyka w codziennym życiu) - szacowania i porównywania wielkości (1-3).

*Bajki w literaturze*. Tutaj można wymienić takie pozycje jak: Kubuś Puchatek. Liczymy z Kubusiem – książeczki o liczbach i prostych zadaniach matematycznych (0-2); Matematyczne przygody Piotrusia – uczy matematyki poprzez przygody bohatera (1-3); Franklin liczy – wprowadza dzieci w podstawowe pojęcia matematyczne poprzez przygody żółwia Franklina (1-2); Matematyka na wesoło (seria książkowa) –opowiadania matematyczne wprowadzające dzieci w świat liczb, geometrii i działań (1-3); Przygody w Liczylandii – wprowadza dzieci w świat liczb i matematycznych zagadek (1-3); Wierszyki z Matematyki (Paulina Miś) – pomaga opanować podstawowe zagadnienia matematyczne w sposób kreatywny i bez stresu (0 -3); Liczymy na spacerze. Matematyka na każdą pogodę – zawiera rozdziały z zabawami na każdą porę roku oraz pomysłową prezentację liczb od 0–10 i przystępne wyjaśnienie podstawowych działań matematycznych: dodawania, odejmowania, mnożenia i dzielenia (1-2); Lokomotywa oraz Miffy liczy – wykorzystywanie liczebników, proste wprowadzenie do liczenia (0); Mądra Mysz. Mam przyjaciela matematyka - wprowadza pojęcia matematyczne w codziennych sytuacjach (1-3); W krainie liczb - zagadki matematyczne (2); Bajki matematyczne - wprowadzenie do podstaw matematyki przez ciekawe historie (1–3). Matematyka na wesoło - rozwiązywanie zagadek i łamigłówek matematycznych (2–4); Geometria faraona – podstawowe figury geometryczne (1-3); Liczbowe przygody oraz Albert liczy marchewki - seria opowiadań, które uczą liczenia, dodawania i innych podstawowych pojęć matematycznych poprzez zabawne historie (1–2); Przygody Tabliczki Mnożenia – nauka tabliczki mnożenia (3–4).

Bajki interaktywne: Aplikacja Matplaneta - zadania matematyczne wspierające rozumienie liczb i geometrii (1-4).

Jak łatwo zaobserwować zarówno w literaturze jak i filmie można znaleźć niezliczoną liczbę bajek, które wspomagają proces edukacji matematycznej najmłodszych. Nie tylko pedagodzy, ale również rodzice mają sporo możliwości, żeby przybliżyć matematykę i prowokować dzieci do jej polubienia. Traktowania jej jak czegoś niezbędnego w zabawie, nauce i życiu codziennym. Dzieci z natury są ciekawe świata i nowych wyzwań. Warto im w tym pomóc.

## 5. Wnioski

Bajki – zarówno te przedstawione w literaturze, jak i w filmie – odgrywają bardzo istotną rolę w wychowaniu dzieci oraz mogą stać się ciekawym narzędziem wspomagającym edukację matematyczną uczniów w wieku wczesnoszkolnym. Kształtują/wpływają pozytywnie na rozwój dziecka w głównych obszarach rozwojowych. Analizując wypowiedzi studentek można powiedzieć, że poważnie odniosły się do roli bajek w tych dwóch formach z uwzględnieniem obszarów rozwojowych oraz edukacji matematycznej małych dzieci.

Motywują do nauki matematyki - są narzędziem angażującym dzieci, sprawiającym, że matematyka staje się interesująca. Zagadki, problemy matematyczne, umieszczone w kontekście fabularnym czy literackim jako połączenie z emocjonującymi przygodami i historiami, pozwalają im lepiej i łatwiej przyswajać wiedzę. W matematyce bardzo istotna jest wizualizacja pojęć. Matematyka jest nauką obrazkową, a bajki w takie elementy obfitują. Pomaga to zrozumieć abstrakcyjne pojęcia poprzez ilustrację obiektów geometrycznych, proporcji, reguł rachunkowych. Rozwijają umiejętność logicznego myślenia przez analizę i rozwiązywanie problemów. Pokazują, jak można stosować matematykę w życiu codziennym - bajkowe postacie rozwiązują różne zadania. Inspirują dzieci do kreatywnego myślenia, przedstawiają historie, które wymagają nietypowych, nieszablonowych rozwiązań. Prowokują do eksperymentowania matematyką i z matematyką. Kształtują umiejętności przestrzennego myślenia. Pomagają w rozumieniu kształtów i orientacji przestrzennej (bohaterowie pokonują różne przeszkody terenowe). **Wspierają komunikację i krytyczne myślenie** poprzez możliwość do dyskusji na temat różnych koncepcji matematycznych oraz analizowanie działań i decyzji podejmowanych przez postacie.

Studentki przedstawiły obszerny przegląd bajek filmowych jak i literaturowych. Według ich opinii bajki czytane przynoszą więcej korzyści. Jednak adaptacje filmowe dodatkowo wzmacniają ich oddziaływanie. Efekty wizualne i muzyka dodają atrakcyjności bajkom, co sprzyja utrwalaniu pozytywnych wzorców oraz lepszemu przyswajaniu treści. Literatura dziecięca, bogata w ilustracje oraz przystępny język, umożliwia maluchom głębsze zanurzenie się w świat bajkowych historii, co przekłada się na rozwój wyobraźni oraz logicznego myślenia, niezbędnego w nauce matematyki.

Temat sprowokował Studentki do pochylenia się i zastanowienia się nad rolą bajki w edukacji wczesnoszkolnej w wymiarze wychowawczym jak i edukacyjnym. W pewien sposób usystematyzowały walory bajek w literaturze i filmie.

## Podsumowanie

Bajka w filmie i literaturze to nie tylko źródło rozrywki, ale przede wszystkim narzędzie edukacyjne, które wychowuje, kształtując wartości moralne oraz rozwijając empatię i umiejętności społeczne. Ułatwia naukę matematyki poprzez wplecenie zadań rachunkowych, tekstowych i problemów matematycznych w fabułę, co zmniejsza stres związany z nauką i angażuje dziecko emocjonalnie. Bajk proponuje zabawę z matematyką i matematyką a nie jest obce sformułowanie, że „przez zabawę do nauki", łatwiej trafić do psychiki dziecka. Dzięki atrakcyjnym adaptacjom filmowym oraz bogatym ilustracjom w książkach, matematyka staje się dla dzieci bardziej przystępna i fascynująca.

Połączenie wychowania moralnego z edukacją matematyczną pokazuje, jak literatura i film mogą wspierać wielowymiarowy rozwój dziecka już od wczesnych lat szkolnych (Franczak, Zajączkowska, 2022/03).

Podsumowując, czytajmy dzieciom bajki, oglądajmy bajki wspólnie z dziećmi. Adaptacje filmowe powinny być bardzo starannie dobierane. Świadomy wybór bajek – zarówno tych tradycyjnych, jak i nowoczesnych adaptacji, które w wielu przypadkach wnoszą przemoc i negatywne zachowania – może być/powinien być cennym elementem edukacji matematycznej w pracy nauczycieli oraz rodziców, wspomagającym rozwój emocjonalny, społeczny, intelektualny, motoryczny i fizyczny dzieci. Im więcej małe dzieci przyswoją i im większej pewności „matematycznej" nabiorą tym lepsze efekty mogą osiągnąć w trakcie dalszej nauki matematyki, która jest nieodłącznym atrybutem naszej egzystencji.

## Literatura

Franczak, Anna, Zajączkowska, Bożena. *Rola bajki i baśni w rozwoju społecznym dziecka w wieku przedszkolnym*. Dostęp: 11.03.2025. https://przedszkole.dziwnow.pl › uploads › 2022/03.

Bortliczek, Małgorzata. *Dziecięca matematyka w przestrzeni baśniowej – studenckie kreacje narracyjne*. Dostęp: 11.03.2024. https://horyzontwychowania.lagnatianum.edu.pl.

Kandzia, Joanna. 2024. *Media cyfrowe w pracy nauczyciela matematyki edukacji wczesnoszkolnej – opinie studentów*. SEJ (19/2024): Płock.

Kowolik, Piotr. 2004. *Wpływ bajki i baśni na dzieci w edukacji wczesnoszkolnej, (szkic teoretyczny)*, Nauczyciel i Szkoła: 3-4 (24-25). Dostęp: 08.03.2024.

https://bazhum.muzhp.pl › Nauczyciel_i_Szkola, PDF.

Platforma Moodle. 2024. *Podstawy matematyki dla nauczycieli*, https://e.uksw.edu.pl/course/view.php?id=46804, https://e.uksw.edu.pl/course/view.php?id=46805.

Raszka, Renata. 2024 (red.). *Studenci dzieciom bajki piszą. Bajki matematyczne. Część 1*. Dostęp:10.03.2024. https://monograph.us.edu.pl/index.php/wydawnictwo/catalog/book/PS.236.

Słownik Języka Polskiego. 1978. PWN: Warszawa.

Słownik Literatury Polskiej XIX w. 1994. Ossolineum: Wrocław-Warszawa-Kraków.

Tyszkowa, Maria. 1978. *Baśń i jej recepcja przez dzieci*. W: H. Skrobiszewska (red.), *Baśń i dziecko*, Ludowa Spółdzielnia Wydawnicza: Warszawa.

Wygotski, Lew Siemionowicz. 2012. *Narzędzie i znak w rozwoju dziecka*. PWN: Warszawa.

**Informacje o Autorce**

dr Joanna Kandzia pracownik badawczo-dydaktyczny Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Praktykujący dyplomowany nauczyciel matematyki i informatyki. Praca naukowa i dydaktyczna: dydaktyka i metodyka nauczania matematyki; wykorzystanie mediów cyfrowych w nauczaniu matematyki; stosowanie programów komputerowych w kształceniu interdyscyplinarnym. Tworzenie i koordynacja edukacyjnych kursów e-learningowych w tym na ogólnopolskiej platformie navoica.pl. Publikacje naukowe i granty z zakresu wykorzystania nowych technologii w nauczaniu matematyki.

Kontakt:
j.kandzia@uksw.edu.pl